

SYNLIG OG DIFFERENTIERET LÆRING I OPARBEJDELSEN AF SKRIFTLIGHED I SPROGUNDERVISNINGEN. Vejledende materiale til kompetenceudvikling¹.

Af Lone Ambjørn, sproglæringskonsulent

la@dlgmail.dk

<http://lone-ambjoern.dk/>

Baggrund

Jeg vil med disse linjer henlede opmærksomheden på et vejledningsmateriale inden for differentieret oparbejdelse af den skriftlige kompetence, som jeg færdiggjorde i februar i år². Ideen til materialet udspringer oprindeligt af et kompetenceudviklingsprojekt ved Midtsjællands Gymnasium³, jeg var tilknyttet som ekstern konsulent med særligt henblik på at fremkomme med input til projektets differentieringsaspekt. Imidlertid udviklede denne opgave sig efterhånden til et selvstændigt projekt i projektet, således at det fremkomne vejledningsmateriale henvender sig til en langt bredere modtagergruppe og kan anvendes på forskellige niveauer i uddannelsessystemet inden for i princippet alle fremmedsprog.

Ved læsning af sprogdidaktiske grundbøger lades man som underviser ikke i tvivl om, at differentieret læring er noget, man skal have. Problemet er bare, at det i høj grad skorter på såvel teoretiske som praktiske indfaldsvinkler til, hvordan man får det. Hermed sendes ret klare signaler om, at der ikke er fundet en hensigtsmæssig metode eller tilgang til differentiering, som umiddelbart har kunnet finde sin anvendelse inden for undervisning og læring i sprog. Dette forsøger jeg med vejledningsmaterialet at råde bod på.

John Hattie som inspirationskilde

Det kan næppe have undgået ret manges opmærksomhed, at navnet John Hattie⁴, og i kølvandet heraf begreber som *synlig* og *målstyret læring* samt *formativ feedback*, i de senere år dukker op næsten overalt, hvor der skrives og tales om læring. Dog mindre markant inden for fremmedsproglig læring, hvilket muligvis kan forklares ved, at Hatties tilgang ikke direkte tager sigte på sprog, men er mere generelt orienteret, og at man af den grund har overset dens potentiale.⁵

Mit valg af Hattie som primær inspirationskilde er begrundet i de muligheder, jeg umiddelbart har øjnet for at kunne bearbejde elementer af hans generelle tilgang til læring til konkret at fokusere på differentieret oparbejdelse af fremmedsproglige kompetencer. Imidlertid er Hattie selv og en del andre forskere og forfattere, der opererer inden for *synlig-lærings*-paradigmet, ret mådeholdne, hvad angår præsentation af umiddelbart brugbare eksempler på teoriernes an-

¹ Denne artikel er publiceret i Rodrigo, Informationer fra Spansklærerforeningen, nr. 138, maj 2016.

² Materialet er tilgængeligt på min hjemmeside under Kurser & rådgivning:

<http://lone-ambjoern.dk/kurser-raadgivning/#toc-5>

³ Skriftlig didaktik i sprogfagene spansk og fransk. Kompetenceudvikling og faglig sparring, MSG 2015-2016.

⁴ Hattie, der er forsker inden for uddannelse og læring, har gjort sig bemærket internationalt med sin bøger *Visible Learning: A synthesis of 800+ meta-analyses on achievement* fra 2009 efterfulgt af *Visible Learning for Teachers* fra 2012. Dansk udgave: Hattie, John (2015): *Synlig læring – for lærere*. Dafolo, 1. udgave, 10. oplag.

⁵ Hatties navn med referencer til dele af hans forskning dukker dog op i nr. 61 af Sprogforum (okt. 2015): Læringsmål.

vendelse i praksis. Hertil kommer, at det ikke har været muligt at finde Hattie-baseret litteratur, der opererer inden for oparbejdelse af fremmedsproglig skriftlighed. Disse to faktorer har gjort operationaliseringen af Hatties tankesæt til en lidt større opgave.

Mit arbejde har endvidere bestået i en forenkling og omfortolkning Hatties af læringstilgang, dels fordi jeg undertiden finder den unødigt kompleks og omstændelig, dels fordi jeg udelukkende har koncentreret mig om oparbejdelse af en enkelt og specifik kompetence, hvortil Hatties samlede begrebsapparat ville være for omfattende. Desuden mener jeg ikke, at Hatties teorier i en sprogdidaktisk sammenhæng kan stå alene. Argumentationerne for differentieret læring har jeg derfor valgt at bygge op omkring Larry Selingers intersprogskoncept.

Formativ feedback

Hovedvægten i det vejledende materiale er lagt på *formativ feedback*. Formålet med denne form for feedback er, ifølge Hattie, at øge en elevs læringsmæssige udbytte og udvikling ved at reducere kløften imellem elevens aktuelle og den intenderede viden og kunnen.

En klar forudsætning for elevens udbytte af formativ feedback er, at h/n, med anvendelse af en forståelig "elevorienteret" sprogbrug, gives klar indsigt i, hvad der ifm. med en skriftlig opgave specifikt kendetegner opfyldelse af læringsmålet, samt hvad h/n konkret skal gøre for at nå målet.

Synliggørelsen og den heraf skabte bevidsthed hos eleven om forskellen imellem hans/hen des nuværende læringsmæssige stadium og det intenderede, vil øge elevens målrettedhed i arbejdet med de udbudte læringsaktiviteter med henblik på at nå læringsmålet. Det er her, at hele den differentierede lærings rationale ligger, når det drejer sig om den skriftlige kompetence, fordi det er i feedbacken, at der for alvor kan tages højde for den enkelte elevs behov i løbet af læringsprocessen.

Ifølge Hattie næsten fordobler en effektiv feedback en elevs læringsudbytte. Feedbacken gives i relation til *status* (hvordan klarer jeg mig?) og *handling* (hvor skal jeg hen herfra for at gøre fremskridt og nå målet?). Disse to feedbackspørgsmål fungerer logisk i integreret form.

'Feedback på status' handler om feedback i forhold til et begyndelses- og slutpunkt. Den kan omfatte vurdering af en skriftlig opgave ud fra de opsatte mål + kriterier, og/eller den kan tage sigte på vurdering af fremskridt i forhold til enten tidligere opgaver eller til en eller flere tidligere version(er) af den samme opgave (processkrivning).

'Feedback på handling' tager sigte på valg af næste passende udfordring i forhold til feedbacken på status. Det er i denne forbindelse, at de individuelle målsætninger + succeskriterier for en skriftlig opgave opstilles.

Disse to grundlæggende feedbackspørgsmål rettes i integreret form mod ikke alene 'produkt', men også mod 'proces' og 'medansvar'. Inddragelse af de to sidstnævnte områder bevidstgør eleven om betydningen af en hensigtsmæssig håndtering af selve skriveprocessen samt muliggør en gradvis større inddragelse af eleven i opstillingen af de individuelle læringsmål og succeskriterier.

Anvendelse af det vejledende materiale

I de tilfælde hvor brugere af vejledningsmaterialet underviser i flere sprog, kan de anvende det samme udgangspunkt og de samme principper for læringsdifferentiering i de respektive fag. Hermed mindskes arbejdsbyrden, hvad angår udviklingen og implementeringen af en differentierende tilgang til læring, på samme tid som elevernes forståelse og udbytte heraf øges.

I tråd med Hattie anbefaler jeg endvidere, at undervisere inden for samme sprog samarbejder om den praktiske anvendelse af materialet, samt at der også på tværs af sprogfagene dannes samarbejdsteams. Derved opnås en fælles forståelse og anvendelse af det grundlæggende begrebsapparat, og udvikling af synlig og differentieret læring i sprogfagene vil i højere grad betragtes som et kollektivt anliggende⁶. Dette vil understrege relevansen for eleverne og afstedkomme en større motivation for fra deres side at indgå i et samarbejde med deres undervisere om at styrke læringen i det enkelte fag.

Materialet er, som nævnt, vejledende. Det vi sige, at det rummer forslag til, ad hvilke veje man kan gå i udviklingen af differentierende indfaldsvinkler i oparbejdelsen af skriftlighed, men ingen facitlister. Dette hænger naturligt sammen med, at der ikke findes entydigt korrekte eller forkerte løsningsmodeller. Det står således den enkelte underviser eller det enkelte underviserteam frit for at prøve sig frem, eksperimentere, ændre holdning undervejs ud fra de erhvervede erfaringer og løbende revidere, indtil den mest hensigtsmæssige tilgang til et givet sprog på et givet undervisnings- og læringsniveau er fundet.

⁶ Et sådant samarbejde vil pædagogikumskandidater utvivlsomt kunne have stor glæde af at være en del af – også med den begrundelse, at det involverer konkret arbejde med forløbstilrettelæggelse og progression.